ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudce Zdeňka Kühna a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobkyně: **G. G.**, zast. JUDr. Ing. Jiřím Špeldou, advokátem se sídlem Šafaříkova 666/9, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 2. 2018, čj. OAM-678/ZA-ZA11-ZA17-2017, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 8. 2019, čj. 32 Az 10/2018-39,

takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 8. 2019, čj. 32 Az 10/2018-39, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 2. 2018, čj. OAM-678/ZA-ZA11-ZA17-2017, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Ustanovenému zástupci žalobkyně JUDr. Ing. Jiřímu Špeldovi, advokátovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **8 228 Kč**, která mu bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

[1] Žalobkyně je státní příslušnicí Ázerbájdžánské republiky. Dne 19. 9. 2016 spolu se svým manželem (*pozn. NSS:* jeho případ soud vede pod sp. zn. 10 Azs 298/2019) letěla z Baku přes Istanbul do Prahy. V Praze se zdrželi dva dny a pak pokračovali do Německa, kde oba dne 23. 9. 2016 požádali o mezinárodní ochranu. V rámci tzv. dublinského řízení pak dne 17. 8. 2017 byli navráceni do ČR. Hned po transferu požádali o mezinárodní

ochranu v ČR. V rámci pohovoru k žádosti žalobkyně uvedla, že bydlela s rodinou svého manžela, která patří mezi ortodoxní muslimy. Rodinou manžela byla nucena ke konverzi k islámu. Z toho má žalobkyně psychické problémy (deprese, úzkosti). Její tchyně jí říkala, že se za ni stydí. Tchán jí roztrhal Bibli, kterou nesměla doma číst, a vyhrožoval jí smrtí. Po tomto incidentu s manželem odešla ke známým, kde je však její tchán našel, a na radu svých známých si proto opatřili víza a odjeli ze země.

[2] Rozhodnutím označeným v záhlaví žalovaný neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, neboť žalobkyní uplatněné skutečnosti nespadají pod zákonem vymezené důvody pro udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud názoru žalovaného přisvědčil a v záhlaví označeným rozsudkem zamítl žalobu podanou žalobkyní.

[3] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla rozsudek krajského soudu včas podanou kasační stížností z důvodů, které podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[4] Stěžovatelka namítla, že ve věci byl nesprávně zjištěn a vyhodnocen skutkový stav. S odkazem na zprávy mezinárodních organizací uvedla, že se jedná o situaci, v níž vůči protiprávnímu jednání soukromých osob neexistuje v zemi jejího původu účinná ochrana; tu státní orgány odmítají poskytnout. Není proto správný závěr žalovaného a krajského soudu, že stěžovatelka mohla k vyřešení své situace zvolit jiné vhodnější prostředky v rámci své země než odcestovat (např. stěžovatelka využila přespávání u známých, ale její tchán ji stejně našel).

[5] Stěžovatelka odmítla závěr, že nebylo prokázáno, že by mohla mít důvodné obavy z pronásledování z důvodu svého náboženství. O pronásledování se jedná i v případě, v němž stěžovatelce bylo zakazováno číst Bibli, její Bible jí byla roztrhána a bylo jí vyhrožováno smrtí při porušení zákazu jejího studia. Rovněž byla stěžovatelka nucena ke konverzi k islámu. To vše se podepsalo také na jejím psychickém stavu, pro který musela vyhledat odbornou pomoc. Stěžovatelka je přesvědčena, že v případě návratu do země původu bude zbita nebo umístěna do psychiatrické nemocnice – rodina ji kontaktovala na sociálních sítích a vyhrožovala jí.

[6] Žalovaný s kasační stížností nesouhlasil. Dle něj stěžovatelka opustila Ázerbájdžán, aniž příslušné orgány požádala o pomoc. V případě opakování výhrůžek či případného fyzického napadení má pořád možnost vyhledat vnitrostátní ochranu u státních orgánů své vlasti.

[7] Poté, co NSS shledal kasační stížnost přípustnou, zabýval se její přijatelností ve smyslu § 104a s. ř. s. Jestliže zdejší soud rozhoduje o kasační stížnosti ve věci mezinárodní ochrany, je povinen zkoumat, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být kasační stížnost odmítnuta jako nepřijatelná (blíže viz usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS). V nynější věci (stejně jako ve věci manžela stěžovatelky) má takovýto „precedenční“ význam otázka náležitého dokazování ve správním řízení v obdobných věcech. Kasační stížnost je proto přijatelná.

pokračování

[8] NSS konstatuje, že institut azylu není univerzálním nástrojem ochrany před jakýmkoli bezprávím. Nepokrývá veškerá porušení práv, ale pouze případy pronásledování z azylově relevantních, taxativně stanovených důvodů. NSS nijak nezpochybňuje ustálenou judikaturu ohledně vnitrostátního přesídlení či vyčerpání prostředků vnitrostátní ochrany. Tyto „prvotní“ způsoby řešení problémů se soukromou osobou však musí být možné a žadateli o mezinárodní ochranu rozumně dostupné (srov. např. rozsudek NSS ze dne 24. 1. 2008, čj. 4 Azs 99/2007-93, č. 1551/2008 Sb. NSS). Na každou žádost o mezinárodní ochranu je třeba nahlížet jednotlivě. A každou žádost, po náležitém zjištění a ověření skutkového stavu, individuálně vyhodnotit. Těmto požadavkům však žalovaný nedostál.

[9] V režimu zákona o azylu je důkazní břemeno rozděleno *„mezi žadatele a stát tím způsobem, že* stát je zodpovědný za náležité zjištění reálií o zemi původu, *ale žadatel musí unést důkazní břemeno stran důvodů, které se týkají výlučně jeho osoby“* (viz rozsudek NSS ze dne 25. 7. 2005, čj. 5 Azs 116/2005-58, zvýraznění doplněno). Správní orgány stíhá povinnost zjišťovat stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Podle § 23c písm. c) zákona o azylu mohou být podkladem pro rozhodnutí o žádosti o mezinárodní ochranu *zejména přesné a aktuální informace z různých zdrojů o státu, jehož je žadatel o udělení mezinárodní ochrany státním občanem*. Informace o zemi původu žadatele o mezinárodní ochranu musí ostatně být mj. v maximální možné míře relevantní ve vztahu k otázkám posuzovaným v daném řízení. Zprávám, které obecně popisují socioekonomické podmínky v zemi původu aniž se zabývají specifickými otázkami dané věci, bude zpravidla přiznána menší váha (srov. rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 Azs 105/2008-81, č. 1825/2009 Sb. NSS, bod 16).

[10] Žalovaný odůvodnil rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany velmi kuse. Ke sporné otázce, k pronásledování z důvodu náboženství, resp. k obavě z nebezpečí vážné újmy z téhož důvodu, se vyjádřil zkratkovitě, a to tak, že stěžovatelka mohla a měla využít adekvátnější prostředky pro řešení vzniklé situace, než je vycestování do Evropy a podání žádosti o mezinárodní ochranu. Stěžovatelka se tak podle názoru žalovaného měla s žádostí o pomoc před nepatřičným chováním členů rodiny obrátit na orgány země původu (s. 3 – 4 napadeného rozhodnutí).

[11] Žalovaný však fakticky učinil závěr o možnosti, dostupnosti a účinnosti vnitrostátní ochrany, aniž si ozřejmil, resp. ověřil, zda náboženské menšiny či nábožensky smíšená manželství v Ázerbájdžánu, nejsou nějak znevýhodněny. Není sporu, že Ázerbájdžán je většinově muslimský. Stěžovatelčiným tvrzením, že jako křesťanka se svým manželem, jimž vyhrožuje radikální muslim (stěžovatelčin tchán), nedosáhnou v převážně muslimské společnosti na účinnou ochranu ze strany státu, se žalovaný blíže nezabýval. K této otázce si neopatřil žádné podklady a pouze konstatoval, že Ázerbajdžán je sekulárním státem, který nerozlišuje náboženské otázky v oficiálním styku. Ohledně dostupnosti vnitrostátní ochrany dále žalovaný konstatoval jen toto: *„skutečnost, že v některé zemi existuje nezcela demokratický režim, zákony jsou zneužívány k prospěchu některých osob, které v mnoha případech pošlapávají lidská práva* [...] *však neznamená, že kterýkoliv občan takové země je tomuto negativnímu vlivu přímo nebo zprostředkovaně*

vystaven. Pouhá skutečnost, že pochází ze země, která je výše uvedeným způsobem problematická, nesplňuje podmínky pro udělení azylu ve smyslu § 12 zákona o azylu“ (s. 4 rozhodnutí).

[12] Ve zprávách o Ázerbájdžánu, z nichž žalovaný vycházel (Zpráva o dodržování lidských práv v roce 2016 – překlad zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA; Bezpečnostní a politická situace v zemi – informace OAMP ze dne 28. 8. 2017; Zpráva Mezinárodní organizace pro migraci za rok 2016 a Výroční zpráva Amnesty International 2016/2017 ze dne 22. 2. 2017), jsou obsaženy jen obecné informace o *ne zcela ideálním* životě v Ázerbájdžánu (např. omezování politické soutěže, pronásledování politických oponentů, omezení svobody projevu a sdružování, zkorumpovanost policie, ne zcela funkční soudnictví, dále pak obecné informace o ekonomice, dostupnosti bydlení, sociálním, zdravotním a vzdělávacím systému). V podkladech není žádná zmínka o postavení náboženských menšin. Žalovaný rezignoval na zjištění relevantních informací o zemi původu, které by byly specificky zaměřeny na *konkrétní* azylový příběh (viz bod [8] shora). Neověřil, zda křesťanka může vyhledat před útoky soukromých osob účinnou ochranu u státních orgánů.

[13] Žalovaný tedy pro své rozhodnutí neshromáždil dostatečné podklady. Jelikož žalovaný nezjistil skutkový stav na základě přesných a relevantních informací o stěžovatelčině zemi původu (§ 3 správního řádu; § 23c zákona o azylu), nemohl ani krajský soud posoudit, zda v této kauze existuje reálná hrozba pronásledování. Pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl krajský soud rozhodnutí žalovaného zrušit. Pokud tak neučinil, je jeho rozhodnutí nezákonné [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

[14] NSS tedy shledal kasační stížnost důvodnou, a proto napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku krajského soudu přistoupil také ke zrušení žalobou napadeného rozhodnutí žalovaného. Podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s. pak vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení.

[15] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí stanovit náhradu nákladů celého soudního řízení. O náhradě nákladů řízení rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný ve věci úspěch neměl, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Stěžovatelka byla v řízení úspěšná a náležela by jí tedy náhrada nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.), žádné náklady řízení jí však v řízení před krajským soudem ani NSS nevznikly. Proto NSS rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

[16] Zástupci, který byl stěžovatelce ustanoven soudem, náleží mimosmluvní odměna a hotové výdaje, které v tomto případě platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Usnesením NSS ze dne 5. 9. 2019 byl stěžovatelce ustanoven zástupcem JUDr. Ing. Jiří Špelda, advokát. Advokát provedl ve věci dva úkony právní služby, kterými jsou převzetí a příprava zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)] a sepsání doplnění kasační stížnosti, tj. písemné podání soudu ve věci samé [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Za provedené úkony právní služby advokátovi náleží mimosmluvní odměna ve výši 6 200 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5 advokátního tarifu], která se

pokračování

zvyšuje o paušální náhradu hotových výdajů ve výši 600 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Za úkony právní služby tedy advokátovi náleží 6 800 Kč a dále částka odpovídající DPH ve výši 21 %, celkem tedy 8 228 Kč. Tuto částku NSS vyplatí do 30 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. listopadu 2019

Ondřej Mrákota
předseda senátu